

Sirpaleita ja piikkejä lihassani

Köyhältä puuttuu paljon, ahneelta kaikki (Publius Syrus).

TIEDOTUSVÄLINEET ovat taas kertoneet meille isokenkäisten tuloista ja veroista. Piittäähän niiden ruokkia kansallishyveitämme kaunaisuutta ja kateutta. Niillehän on käyttöä, kun ei talvisotiakaan ole käyty vähään aikaan.

Tutkijat todistavat, ettei raha tee ihmistä onnelliseksi. Esim. monen lottovoittajan elämä on käynyt vaikeaksi, kun kateuden pelon takia pitää yrittää elää niin kuin mitään olisi tapahtunutkaan. Tämä koskee lähinnä heikkoja luonteita. Sen sijaan voimakkaat alfaurokset kestävät ilomielin vaikka miten suuret palkkiot ja bonukset, joita tappiollisetkin suuret firmat heille avokätisesti tarjoavat. Muistakaamme myös, että heidän maksamistaan veroista hyötyy moni vähempiosainen.

Rikkaat saadaan sitoutumaan työhönsä muutamaksi vuodeksi huippupalkkoilla. Pienituloiset sitoutuvat työhön eliniäkseen nälkäpalkalla. Kannattaako siis työstä maksaa tähtitieteellisiä summia?

Köyhille ja rikkaille ei rahalla ole samanlainen merkitys. Köyhimmät tarvitsevat rahaa pysyäkseen jotenkin hengissä. Rikkaille raha on statussymboli. Se kohottaa itsetuntoa ja antaa voimaa kiimaisten urosten keskinäisessä kilpailussa. Työelämää voidaan hyvin rinnastaa huippu-urheiluun, jossa voittajat haluavat yhä lisää voittoja niin kuin esim. uimari **Michael Phelps**, joka on voittanut eniten olympiamitaleita, 22 mitalia, joista 18 kultaista. Työelämällä ja urheilulla on kuitenkin se ratkaiseva ero, että urheilussa voimme pysytellä katsomon puolella, mutta työelämässä meidät kaikki, myös kilpailuhengettömät, heitetään taistelemaan samalle areenalle.

Ahneella on paskainen loppu, sanoo vanha kansanviisaus. Onko näin, jää usein julkisuudelta piiloon. Psykoanalyytikko **Ritva Uhinki** arvelee (*Helsingin Sanomat* 20.3.2012), että niiden, joita nyt kadehditaan, olisi helpompi tuntee aitoa itsearvostusta, jos he tulisivat ihmisiksi ihmisten rinnalle.

Emerituspiispa **Mikko Heikka** on sanonut (*Helsingin Sanomat* 18.2.2012): "Ihminen ei ole vain itsekäs ja omaa etua tavoitteleva olento. Ihmisellä on myös tarve asettua

toisen ihmisen asemaan ja toimia niin, ettei vahingoiteta toisia."

Nokian entinen johtaja, johdon työnohjaaja **Anna-Liisa Palmu** on sanonut (*Helsingin Sanomat* 2.4.2012): "Monet johtajat ajattelevat, että ihmistä vie eteenpäin vain raha. He luovat työkulutturia, joka ruokkii lyhytjänteistä ja ulosmittaavaa työnteon asennetta. Nämä johtajat pitävät itseään etuoikeutettuina ja korvaamattomina. Johtajat ovat menettäneet todellisuuden tajunsa. Yhdessä tekemisen halu ja palo ovat kadonneet samalla kuin luottamus ihmisten välillä on rapistunut."

Ympäristöterveyden emeritusprofessori **Jouko Tuomisto** pohti näin (*Helsingin Sanomat* 31.3.2012): "Meidän pitää kysyä itseltämme, onko jokaisella samanlainen ihmisarvo vai alistummeko siihen, että geenimme pyrkivät täyttämään maan tuottamalla lajin säilymisen kannalta mahdollisimman tehokkaita ja röyhkeitä jälkeläisiä."

Petri Mäenpää kirjoitti näin (*Helsingin Sanomat* 18.9.2012) otsakkeella *Valta saa epäilemään toisen tekoja*: "Valtaa on tutkittu pitkään ja paljon. Ennestään tiedetään esimerkiksi se, että valta vähentää ihmisen empatiakykyä ja anteliaisuutta. Sekin on todistettu, että valta lisää ihmisen itsekkyyttä ja heikentää kykyä katsoa asioita muiden näkökulmasta. Valta siirtää huomion muiden eduista omiimme."

Elämämme on ristiriitaista. Me haluamme ponnekkaita johtajia, jotka voivat sitten unohtaa meidän tarpeemme ja jopa tyrannisoida meitä niin kuin monet esimerkit historiasta osoittavat. Tämä on tiivistynyt vanhassa viisaudessa: valta pilaa käyttäjänsä. Me voimme silloin tällöin antaa äänemme erilaisissa vaaleissa ja vaikkapa kuvitella käyttävämme valtaa. Silloin kun elettiin luontaistaloudessa, ihmisellä oli runsaasti valtaa päättää elämänsänsä. Nyt se on paljolti ties missä.

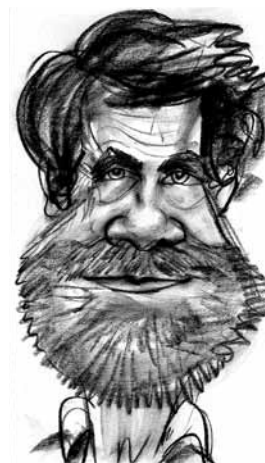
Olli Tammilehto kertoi näin (*Helsingin Sanomat* 18.10.2012): "Ranskan presidentin aloitteesta muutama vuosi sitten istuneen Stigtlinin komitean mukaan rikkaissa maisakin kotityön arvo työtunneissa mitattuna on suurempi kuin kaiken muun työn. Kun

olennainen osa taloudesta jätetään tarkastelun ulkopuolelle, talouspuheesta tulee järjettömyyksiä toistelu. Voimme miettiä, haluammeko enemmän markkinoiden sulattamia uusia vempelitä ja huvituksia vai hyviä olosuhteita uusien sukupolvien kasvulle."

Kansantaloudellisten laskelmien ulkopuolelle jää todella paljon työtä ja muuta hyödyllistä tekemistä. Sen suuresta merkityksestä voidaan ottaa esimerkiksi ilmaiseksi tai hyvin halvalla tehty vanhusten ja sairaiden kotihoitotyö.

Yhdistystoiminnassa, jota itsekkin varsin paljon harrastan, tehdään ilmaiseksi ja omia rahoja käyttäen erittäin paljon työtä. Sen piiristä on tehty sellainenkin mielenkiintoinen havainto, että kun ilmaiseksi tehdystä työstä ruvetaan maksamaan palkkaa, työn laatu heikkenee. Tälle ilmiölle on varmaan looginen selitys. Ruvetaan miettimään, olenko jo tehnyt tämän rahan edestä, kun ennen sitä ei voinut miettiä.

Oslon yliopiston sosiaaliantropologian professori **Thomas Hylland Eriksen** kritisoi nykyistä elämänmenoamme (*Helsingin Sanomat* 29.7.2012): "Ihmiskunnan tuhoisin ongelma on hitaan ajan puute. Luovuus ja oivallukset kumpuavat joutilaisuudesta."

Raimo Koivistoinen
raimo.koivistoinen@kolumbu.fi